

X

resumé

JAK NA TO

Zaměřte se na koordinaci občanského vzdělávání napříč celou školou. Věnujte zvýšenou pozornost výběru osoby, která bude za jeho koordinaci či realizaci zodpovědná. Z pozice vedení školy podporujte realizátory na úrovni morální, personální a je-li možno i finanční – ať už jde o koordinátora žákovského parlamentu, nebo o osobu, která se stará o občanské vzdělávání obecně. Seznamte s myšlenkou žákovského parlamentu, potažmo celým systémem občanského vzdělávání pedagogy i žáky své školy. Jmenujte vhodného koordinátora žákovského parlamentu – tato osoba by měla se svým jmenováním souhlasit a mít motivaci i podporu pro svou novou roli. Stanovte koordinátorovi jasně danou finanční odměnu, uberte mu z jiných povinností ve škole. Podpořte ho ve vzdělávání v systému DVPP či mu dopřejte individuální profesní rozvoj, např. v podobě jednoho až dvou mentoringů za školní rok. Zcela zásadní je ukotvit žákovský parlament v rozvrhu a v úvazku koordinátora. Šanci na úspěch zvyšuje také průběžná metodická podpora pedagogického sboru.

15

JAK ■ aby ve škole NA TO dobře fungoval žákovský parlament

Tento přehled 15 otázek a odpovědí vznikl na základě závěrečné zprávy Pokusného ověřování občanského vzdělávání, která představuje výstupy a doporučení zaměřená na podporu občanského vzdělávání na školách a která se mimo jiné opírá o výzkumná zjištění z 21 pilotních škol.

- **co je to žákovský parlament**
Žákovský parlament je komplexní vzdělávací nástroj občanského vzdělávání na základních a středních školách. Pomocí konstruktivistické a zážitkové pedagogiky připravuje žáky na život v demokratické společnosti. Účinně rozvíjí jejich občanské kompetence v oblasti dovedností a postojů. Při dlouhodobém působení má vliv na hodnotové ukotvení žáků i celoškolní kulturu/klima.
- **proč je žákovský parlament ve škole důležitý**
Žákovský parlament má potenciál zapojovat velké množství žáků a má vliv i na klima školy. Oproti většině jiných nástrojů občanského vzdělávání má velmi systematickou, rozsáhlou a prověřenou metodologii.
- **co je smyslem žákovského parlamentu**
Cílem je rozvoj dovedností a postojů žáků a především proces přijímání odpovědnosti za činnost parlamentu, průběh schůzek i konkrétní úkoly na jednotlivých projektech.
- **kolik škol v ČR má žákovský parlament**
V České republice dle posledního šetření České školní inspekce působí 1 501 žákovských parlamentů na základních školách a 596 na středních školách, což je působnost cca na třetině základních škol a na polovině škol středních.
- **co říká k činnosti žákovských parlamentů Česká školní inspekce**
Česká školní inspekce ve svých doporučeních (tematická zpráva ČŠI Partecipace žáků a studentů na fungování a rozvoji škol, 2017, s. 26) píše o tom, že je třeba „zajišťovat ve školách odpovídající podmínky pro fungování žákovských parlamentů – vyhrazením času (alespoň 1x za 14 dní na minimálně 45 minut) pro setkávání žákovského parlamentu, zanesením vzdělávacích cílů žákovského parlamentu do školního vzdělávacího programu a podporou osoby, která žákovský parlament koordinuje“.
- **jak vypadá zasedání funkčního žákovského parlamentu**
Za většinu dění a činností v parlamentu mají odpovědnost žáci. Jsou aktivními reprezentanty své třídy, zapojují se do diskusí a řešení situací. Role v parlamentu jsou rozděleny tak, že každý z žáků za něco zodpovídá, včetně moderování zasedání.
- **čím se žákovský parlament zabývá**
Podněty, které vycházejí od žáků. V ideálním případě by to mělo být 80 %, zbylých 20 % by měly tvořit návrhy vzešlé od vedení školy, koordinátora občanského vzdělávání, dalších učitelů a rodičů.
- **kdo žákovský parlament řídí**
Pro hladký a smysluplný chod jednotlivých zasedání a také pro rovinu výchovně-vzdělávací je důležitá role dospělého, tzv. koordinátora žákovského parlamentu. Tento dospělý se účastní zasedání parlamentu, pomáhá řídit jeho chod, poskytuje žákům zpětnou vazbu a je garantem kontinuity a vzdělávacího přesahu.
- **jakou roli hrají třídní učitelé**
Třídní učitelé by měli žákovský parlament především respektovat. Zapojují se ovšem i do jeho činnosti, a to přípravou voleb v jednotlivých třídách. Motivují žáky a informují je, jaká práva a povinnosti je čekají, a také jim sdělí, jak probíhá volební proces.

- **jaké podmínky ve škole vytvořit, aby žákovský parlament mohl pracovat**
Důležité je začlenit občanské vzdělávání do vizi a strategii školy, systematizovat jej ve školních kurikulárních dokumentech. Hovořit a diskutovat o tom, jak se na něm mohou kolegové a kolegyně podílet. Parlament není jen záležitostí žáků a koordinátora žákovského parlamentu. Měl by být podporován pedagogickým sborem jako celkem.
- **kolik času zabere, než se žákovský parlament vytvoří**
Zavést žákovský parlament trvá zpravidla jeden školní rok. Na každé škole přitom vypadá trochu jinak – má jiný počet žáků, jiné vzdělávací cíle či jinou strategii, proč a jak byl zaveden. Proces stabilizace žákovského parlamentu je však delší, můžeme mluvit o zkušebním roce, stabilizačním roce a rozvojovém roce žákovského parlamentu.
- **jak často se žákovský parlament schází**
Doporučujeme alespoň 45 minut při frekvenci zasedání 1x za dva týdny. Optimální je scházet se 1x týdně a mnoha školám se to daří, ovšem vždy to možné není. V rozvrhu školy je třeba najít takové místo, aby se parlamentu mohli účastnit žáci ze všech zainteresovaných tříd a schůzky byly pro ně v přijatelném čase.
- **proč je potřeba podporovat koordinátory žákovských parlamentů plošně a systémově**
Na rozvoj občanských kompetencí žáků bychom měli působit v celém systému a s jasným záměrem rozvíjet odpovědné občanství. Rovněž bychom měli systemizovat činnost v současnosti více než 2 000 žákovských parlamentů, které ve školách jsou. Zhruba 2 000 pedagogů zde tráví se žáky svůj čas. Většina koordinátorů žákovského parlamentu toto dělá nad rámec svého úvazku, bez finančního ohodnocení a výrazné metodické podpory.
- **Další oblastí, kterou pokusné ověřování prozkoumávalo, byly možnosti systemizace a koordinace občanského vzdělávání v celé škole...**
- **proč by měl mít na škole někdo občanské vzdělávání na starosti**
Přístup škol k občanskému vzdělávání je velmi různorodý. Na mnohých školách je mu věnován velký prostor hodný následování. Pro řadu škol je ale občanské vzdělávání obtížné uchopit. Možnosti dané RVP tak zůstávají nevyužity. Pokud se o občanské vzdělávání na škole začne starat například jedna jasně určená osoba, občanské vzdělávání je pak realizováno systematictěji a efektivněji a s větším dopadem na občanské kompetence žáků.
- **musí se o občanské vzdělávání ve škole starat jen učitel „občanky“**
Ve většině případů se skutečně jedná o učitele občanské výchovy, jejichž zkušenosti přinášejí také silnou metodickou oporu pro celý pedagogický tým. Může to být ale stejně tak učitel s jinou aprobací, případně vychovatel. Možností je také další cesta: zapojení osoby zvenčí (aktivní rodič, bývalý žák školy či zástupce spolupracující neziskové organizace).

Kde, kdy a jak jsme ověřovali:

21 škol, z toho 8 základních škol, 7 gymnázií, 6 středních odborných škol
2 celé školní roky
21 pedagogických sborů na školách
42 zapojených pedagogů a zástupců vedení z pilotních škol
6 700 žáků